

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
PETEK
30. JUNIJ
1989

Letnik XLIV.
Štev. 47 (2470)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt

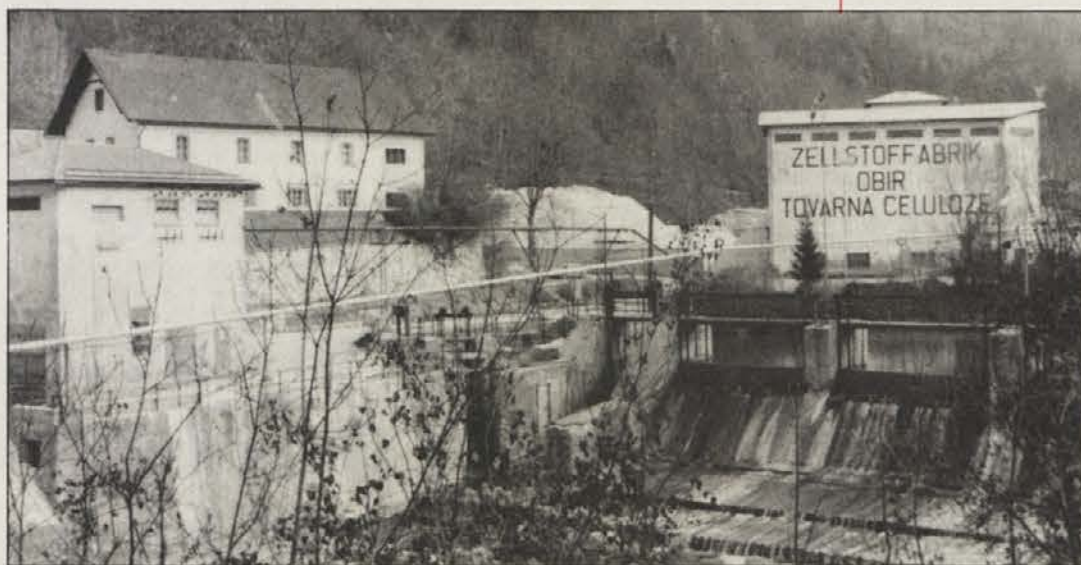
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 7 šil.
1000 din
P. b. b.

„Zavrnitev lesovine izvira iz nepoznavanja projekta!“

Direktor Obirja dipl. inž. Feliks Wieser je za Slovenski vestnik o Haiderjevih izjavah menil: „Ponovna Haiderjeva zahteva po takojšnjem zaprtju tovarne celuloze na Rebrci nas je toliko bolj presenetila in začudila, ker je Haider tako poslovodstvu naše tovarne kot tudi vodstvu Slovenija papirja zagotovil, da podpira proizvodnjo lesovine na Rebrci. Njegova pripomba, da je okvirni projekt skupaj s termiskim planom nesoliden, lahko izvira samo iz nepoznavanja tehnoloških, ekoloških in ekonomskih aspektov projekta!“
(dalje na 2. strani)

**Ogorčenost
in val
protestov
proti
ponovni
napovedi
zaprtja
„Obirja“**

Direktor Wieser: „Od ministrstva pričakujemo pozitivno rešitev!“

Haiderjev načrt meri tudi na oslabitev dvojezične regije!

„Ponovna in samovoljna Haiderjeva grožnja, da bo še letošnje jesen zaprl tovarno Obir, čeprav je le-ta predložila realističen sanacijski koncept, lahko razumemo le kot vojno napoved dvojezični regiji“, pravita v skupni izjavi obe osrednji organizaciji koroških Slovencev. ZSO in NSKS nadalje ugotavljata, da Obir ves čas uspešno gospodari in da bi uresničitev vloženega okvirnega projekta za proizvodnjo lesovine zagotovila važna delovna mesta v

regiji, hkrati pa tudi odkup lesa od kmetov.

„Naglico, s katero hoče Haider ukiniti Obir, pa si moremo razlagati le tako, da hoče gospodarsko oslabiti dvojezično regijo. Proti taki politiki pa je treba organizirati odpor vseh, ki bi utrpeli škodo“, zaključujeta izjavo osrednji organizaciji.

Tudi odbornika Skupnosti južnokoroških kmetov Janko Zwitter in Štefan Domej zavračata Haiderjevo napoved, da bi Obir smel pro-

izvajati celulozo samo do konca leta: „V interesu ohranitve delovnih mest v tej regiji zahtevamo neposreden prehod s sedanje proizvodnje celuloze na proizvodnjo lesovine na Rebrci. Napovedana ukinitve bi imela za koroško gozdno gospodarstvo katastrofalne posledice, hkrati pa bi tudi cene močno padle.“

Odbornika v kmetijski zbornici zahtevata, da Obir ne smejo zapreti: „Na Rebrci je treba proizvajati celulozo do preusmeritve proizvodnje.

Zato Skupnost južnokoroških kmetov poziva tudi zveznega ministra za kmetijstvo, ki je zdaj že seznanjen s tem vprašanjem, da v interesu koroških kmetov skrbi za nadaljnje obratovanje Obirja.“

Haiderjeva napoved o ukinitvi Obirja do konca leta je za deželnega tajnika KPA Wolfganga Bürgerja „neodgovorna“. „Pri tem gre za eksistenco skoraj tisoč prebivalcev na južnem Koroškem, ki zaradi obrobne lege pod-

ročja nimajo izgledov za nadomestna delovna mesta“. Pravtako, po Bürgerjevem mnenju, zaprtje Obirja tudi ni ustrezna rešitev ekološkega problema.

Z zaprtjem pa se je očitno spoprijaznil državni poslanec Karel Smolle, ki je v parlamentu zahteval, „da mora Koroška takoj poskrbeti za nadomestna delovna mesta za te delavce na južnem Koroškem.“ Od zveznega ministra za znanost, ki je
(dalje na 2. strani)

VESTNIKOV VEČER

v društveni sobi
nad posojilnico
v Škofičah
v četrtek, 6. 7. '89
ob 20. uri

„Vestnikov večer“ je ugodna priložnost, da s člani uredništva razpravljate o „Občinskem portretu Škofiče“ in sploh o poročanju Slovenskega vestnika. Vsi občani prisrčno vabljeni!

LESERABEND

in den Klubräumen
des Slowenischen
Kulturvereines
„Edinost“ (über der
Posojilnica-Bank)
am Donnerstag, den
6. 7. um 20 Uhr

Nützen Sie die Gelegenheit und diskutieren Sie mit den Redakteuren des Slovenski vestnik über das Gemeindepöträt und über andere aktuelle Fragen!

PONIŽANI IN RAZŽALJENI

Koncert v 22-ih jezikih / Konzert in 22 Sprachen

„Rož“ danes na gradu Bekštanj

Izredno odmeven in uspešen koncert šentjakobskega zbora s pesmimi zatiranih narodov „Ponižani in razžaljeni“ v 22 jezikih bo predstavljen tudi v Grajski areni Bekštanj/Burgarena Finkenstein! To prizorišče je postalo sinonim za dober kulturni spored. Zato je tembolj razveseljivo, da je v programu letošnjih poletnih iger tudi koncert šentjakobskega zbora. Kdor koncerta še ni videl, naj ne zamudi te edinstvene priložnosti, saj poleg izredno kvalitetne koncertne predstave že narava in krasno okolje, ki obdajata areno, skrbita za izreden kulturni užitek. Koncert bo danes, v petek, 30. junija ob 21. uri in sicer ob vsakem vremenu (v primeru dežja v grajskem šotoru). Vstopnice dobite v predprodaji pri vseh občinskih in mestnih turističnih poslovalnicah. Kot prireditelj nastopajo Kulturni urad mesta Beljak, Avstrijsko-jugoslovansko društvo, Slovenska prosvetna zveza, SPD „Jepa-Baško jezero“ in SPD „Rož“.

OB DNEVU VSTAJE
SLOVENSKEGA NARODA

VABIMO NA

**10. jubilejni
spominski
pohod na Komelj****„Po poteh
Domnove čete“**ki bo v nedeljo,
16. julija 1989

Zbirališče bo od 8.30 do 9. ure ure pri tovarišu Janku Apovniku na Borovju štev. 32 pri Pliберку (Woroujach bei Bleiburg). Apovnikova hiša je ob cesti, ki vodi iz Pliberka proti državni meji – Holmec, 2 km pred mejo na razpotju Šmarjeta – gostilna Kos. Odhod od Apovnika bo ob 9. uri preko Šmarjete do spomenika padlim partizanom na Komlju, kamor bomo prispeli ob 13. uri. Tam bo kratka spominska svečanost, potem pa partizanski miting.

Pot pohoda je dolga 7 km v eno smer. Za vse tiste, ki se bodo peljali z avtom, je zbirno mesto pri spomeniku pri Cimpercju. Na pohodu bomo obujali spomine na težke čase naše narodno-osvobodilne borbe in se spominjali vseh tistih, ki so v tem težkem času trpeli in dali svoja življenja za našo svobodo. Na spominski pohod vabimo vse, posebno še naš mladi rod, da se bo še bolj seznanil z našo slavno in težko preteklostjo. Vse pohodnike opozarjamo, da pridejo na pohod primerno oblečeni in obuti!

Za malico in pijačo bo poskrbljeno!

Pohod in spominska slovesnost bosta ob vsakem vremenu!

Zveza koroških
partizanov, Področni
odbor Pliberk
Slovensko prosvetno
društvo „Edinost“ v
Pliберку
Krajevno združenje ZSM
Pliberk
Krajevni odbor
Zveze slovenskih
organizacij

**Naročite
in širite
„Slovenski
vestnik!“**

Proti predoru na Pločah, priključitev na avtocesto

Socialistična stranka se je popolnoma odpovedala gradnji predora na Pločah. Na zadnji seji predsedstva stranke je bila sprejeta jasna odločitev, „da SPÖ ta projekt na bo več podpirala, ker mu prebivalci in predvsem mladi ljudje nasprotujejo“.

Predsedstvo stranke pa je,

„Obir ne smejo zapreti!“

(nadaljevanje s 1. strani)

predložil tudi gospodarsko poročilo, pa je Smolle zahteval, da mora za „obmejna področja, v katerem živijo narodne skupnosti, dati posebne podpore.“

Tudi župana občine Železna Kapla dr. Dietra Hallerja je napoved deželnega glavarja hudo prizadela. Dejal je, da so vsi v občini upali, da bo prišlo do sanacije obstoječe tovarne ali vsaj do proizvodnje lesovine. Ukinitve tovarne Obir pa bi za zaposlene v tovarni in za celo gospodarsko življenje v

občini pomenila „popolno katastrofo“.

S strani občine je bilo v zadnjem obdobju v soglasju z delavskim svetom tovarne Obir storjeno vse za obstoj tovarne, je poudaril dr. Haller, vse politično odgovorne osebe v deželi pa je opozoril na dejstvo, da je ohranitev delovnih mest na obstoječi lokaciji na Rebrci življenjskega pomena za občino in velik del velikovške regije. Zaključil je, da je po Haiderjevi napovedi nastala popolnoma nova situacija, in da bo občina zahtevala, da bodo v občini Železna Kapla ustano-

vljena nova delovna mesta. Pri tem dejal, da si je občina že priskrbela zemljišče, na katerem bi zgradili novo podjetje.

„Nepoznavanje...“

(Nadaljevanje s 1. strani)

Direktor Obirja Feliks Wieser pa je tudi poudaril, da je posloводство pri pristojnem ministrstvu pravočasno zaprosilo za podaljšanje roka in v pravem roku vložilo nov okvirni projekt. Zato tovarna Obir pričakuje, da se bo deželna vlada tudi v tem pri-

meru držala principa, da enako ravna z vsemi podjetji.

Zadnje izjave deželnega glavarja Haiderja pa so povzročile veliko nemira pri zaposlenih, Obirjevih poslovnih partnerjih in ne služijo treznemu in strokovnemu reševanju odprtih problemov, temveč povzročajo ekonomsko škodo. Prav od deželnega glavarja Haiderja, ki je tudi odgovorni referent za kmetijstvo, pričakujemo več občutka za gospodarstvo.

Posloводство Obirja vse-kakor pričakuje pozitivno rešitev s strani ministrstva za kmetijstvo!“

Župan dr. Haller: „Ukinitve Obirja brez alternativnih delovnih mest v občini Železna Kapla bi bila katastrofa!“

Skromna diskusija o „vladni izjavi“ v deželnem zboru

Več kot skromna je bila v sredo v koroškem deželnem zboru razprava o „vladni izjavi“ novega deželnega glavarja dr. Haiderja. Kot je bilo pričakovati, sta koalicijska partnerja ÖVP in FP zagovarjala Haiderjev nastopni govor dne 30. maja t. l., socialistična stranka pa – v razočaranje mnogih – na novo politično situacijo ni odgovorila kot močna opozicija, temveč kot stranka, ki še zbira moči, da bi spet

postala udarna in efektivna sila v deželni politiki. Tako je Haiderju v razpravi o njegovi vladni izjavi celo uspelo ustvariti vtis, da diskusijski prispevki nekaterih socialistov pomenijo začetek skupnega političnega dela vseh treh koroških deželnozborskih strank.

K manjšinskemu vprašanju je kot prvi zavzel stališče novi

socialistični poslanec in predsednik Mlade generacije SPÖ mag. Peter Kaiser. Ostro je zavrnil Haiderjev napad na intelektualce, znanstvenike in slovensko narodnostno skupnost v „vladni izjavi“ in poudaril, da je poskus oživitve t. i. vindišarske teorije treba oceniti kot sredstvo razdvajanja slovenske narodnostne skupnosti. V interesu notranjeavstrijskega in tudi mednarodnega ugleda Koroške pa je od Haiderja zahteval, da se končno in javno distancira od zbornika „Grenzland-Jahrbuch“ svobodnjaške stranke. Haider tega v nadaljevanju seje ni storil...

Obratno: v svojem odgovoru na upravičene očitke mladega socialističnega poslanca je ponovno napadel Slovence, intelektualce in univerzo. Govoril je o „peščici ljudi“, ki tudi s pomočjo znanstvenih sredstev noče miru v deželi, in s tem nadaljeval politično linijo, ki jo je že nakazal v pismeni „vladni izjavi“, v kateri je poudarjeno, da je treba izločiti tiste (...das Handwerk legen“), ki pod krinko univerze in znanosti vnašajo razdor med večino in manjšino.

I. L.

Predstavniki mlade generacije v socialistični stranki je v svojem prvem govoru v deželnem zboru ostro obsodil manjšinsko in kulturno politiko Haiderja, kakršno je nakazal v „vladni izjavi“ dne 30. maja 1989.

ES: Vozni red je, vozovnice še ni!

Prepir o pristojnosti v zvezi z ES je končan. Vladni stranki SPÖ in ÖVP sta se na začetku tedna zedinili tako glede teksta prošnje za pristop (pismo v Bruselj) kakor tudi glede splošnih kompetenc. Poseben medstrankarski sporazum, ki sta ga podpisala Franz Vranitzky in Josef Riegler, določa, da bo zvezni kancler pristojen za „pravo vsebinskih stališč za pogajanja“, zunanji minister Alois Mock pa za „pripravo in izvedbo pogajanj o pogodbah z ES“. Pismo s prošnjo za sprejem Avstrije v Evropsko skupnost bo vsebovalo kratke

formulacije in jasno stališče k avstrijski nevtralnosti, je poudaril zvezni kancler Vranitzky.

Prva mednarodna kritika na račun vnaprejšnje politične odločitve avstrijskih vladnih strank glede ES je prišla iz Sovjetske zveze. Dnevnik Pravda opominja, da je problematično povezati ekonomsko internacionalizacijo s politično samostojnostjo. Sovjetski listi so pred kratkim tudi vznemirjeno komentirali avstrijski sklep o nakupu švedskih raket ter opozorili na določila državne pogodbe.

**POZOR: sobota, 1. julij 89, POZOR
ob 16. uri**

**„Prvi avstrijski ekstremistični
potovalni cirkus“**

vabi na svojo krstno predstavo
v Mladinskem domu v Mikschallee

Sodelujejo: Heino Fischer (Celovec)
in Jörg-Martin-Wienauer (Gradec) z najnovejšim
kabaretičnim programom in magičnimi vložki;
Robert Schindel (Dunaj) z aktualnimi literarnimi
teksti;

prof. Peter Gstettner,
dr. Erik Adam in številni drugi znanstveniki
s celovške univerze
ter dr. Marjan Sturm

Za zaključek bo nastopila glasbena skupina
„Szelkialto“ iz mesta Pecs (madžarske, hrvaške,
srbske in pesmi drugih narodnosti)

Za pijačo in bife je poskrbljeno! Pridite vsi!

Zahteva po političnem pluralizmu in večji samostojnosti Slovenije je prišla do izraza tudi že na veliki demonstraciji novembra lanskega leta v Ljubljani.

slika: A. Mohar

Temeljna listina Slovenije 1989

Družbenopolitični dogodki v Sloveniji dosegajo spet nov višek. Lansko leto je bil tak višek ob tako imenovanem ljubljanskem procesu ter v množičnem protestnem gibanju, letos so sledile ustanovitve vrste političnih zvez, zdaj pa teče razprava o temeljni listini, ki naj bi postala platforma suverenosti slovenskega naroda.

IGOR SCHELLANDER

Dejavniki za tak družbenopolitični razvoj zagotovo ne izvirajo zgolj iz same Slovenije. Domnevamo lahko, da so na trenutno razpravo o zagotovitvi suverenosti slovenskega naroda sovplivali tudi dogodki na Kosovu, nesoglasja med vodstvi posameznih republik v SFRJ, verbalni napadi iz Srbije na račun Slovenije in podobno. Verjetno pri novem valu narodnega osveščanja, ki ga Slovenija doživlja v zadnjih letih, niti nacionalistični dejavniki niso povsem izključeni. Obstajajo pa tudi splošni dejavniki kot na primer lanske letošnja razprava o novi ustavi SFRJ, o gospodarskih, upravnih in političnih reformah. V tem okviru se mnenje, da ima skoraj vsaka republika svoje specifične ekonomske, kulturne in politične težnje in potrebe ni ustalilo samo v Sloveniji. Hkrati pa teče tudi razprava o spremembah ustave SR Slovenije.

Temeljno listino Slovenije 1989 naj bi podpisalo čimveč Slovencev. Obvezna naj bi bila za vse slovenske politične forume. Suverenost slovenskega naroda naj bi se začela udeležati s priznanjem vsebine temeljne listine. Osnupek je maja pripravila delovna skupina (Peter Bekeš, Dimitrij Rupel, Miloš Mikeln, Ivan Oman in Anton Stres), v torek, 27. junija pa je listino podprla Republiška konferenca SZDL. (Pred tem je krožila že „majniška deklaracija“, ki so jo sestavili slovenski kulturniki in ki je očitno premalo diferencirano postavljala zahteve po slovenski avtonomiji).

Temeljna listina naj ne bi bila zgolj izhodišče za sestavljanje nove ustave, temveč že za sedanje ustavne spremembe. Peter Bekeš pa je v imenu Zveze komunistov dejal, da so mnogi elementi listine v ustavne amandmaje – v kolikor so v skladu z zvezno

ustavo – že vključeni.

Posebna delovna skupina v ustavni komisiji Skupščine SR Slovenije – vodi jo dr. Ciril Ribičič – pa se ukvarja s temeljnimi vprašanji kot na primer z (aktualnim) vprašanjem svobodnega političnega združevanja in zborovanj. Po izjavah komisije bodo še dopolnjena določila o slovenskem uradnem jeziku. Glede pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji je bilo rečeno, da obe uživata vse pravice ne glede na njuno številčnost. Komisija bo nadalje preučila še pravice Romov in pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti v Sloveniji.

Temeljna listina Slovenije 1989

Državlani Socialistične republike Slovenije, podpisniki te listine, izjavljamo in sporočamo, da:

1. Hočemo živeti v demokratični slovenski državi, utemeljeni na suverenosti slovenskega naroda in človekovih pravicah ter državljan-
skih svoboščinah. V njej si zagotovimo: vladavino dela, prava in samostojnost civilne družbe; svobodno združevanje in politični pluralizem; demokratične volitve; enakopravnost manjšin; svobodo vseh oblik gospodarskega razvoja; varstvo okolja; povezanost z Evropo in svetom.

2. Živeli bomo samo v taki Jugoslaviji, v kateri bo zagotovljena suverenost ter trajna in neodtujljiva pravica do samoodločbe narodov, enakopravnost vseh narodnosti in manjšin, ki bo spoštovala in varovala različenost vseh, in kjer bomo urejali skupne zadeve v zvezni državi po načelu soglasja.

3. Nočemo živeti v takšni državni skupnosti, kjer bi bili podvrženi politični ali nacionalni nadvladi, gospodarskemu izkoriščanju ali drugim vsiljenim oblikam političnega, gospodarskega in kulturnega življenja.

S svojimi podpisi se predlagatelji in podpisniki te listine zavezujejo, da bomo vztrajali pri njenih načelih. Obvezujemo vse v Socialistični republiki Sloveniji, ki jim je podeljena legalna moč, da pri ustavnih reformah ter pri vsem političnem delovanju v Sloveniji in v SFR Jugoslaviji uveljavijo to skupno ljudsko voljo.

OBZORNIK

ZSSR: Po zgodovini spet vsakdan

Spektakularni nastopi Mihaila Gorbačova v tujini, tragične katastrofe ter nacionalni nemiri v jugovzhodnih predelih Sovjetske zveze nam odmikajo pogled na nove viške sovjetskega parlamentarizma.

IZ MOSKVE POROČA ANTON RUPNIK

Dobra dva tedna smo sledili zgodovinskemu preobratu v sovjetski državi. Vsak dan je padel kakšen tabu. Sploh je težko zaobjeti vse razsežnosti, ki jih je v življenje te države in družbe vpejal kongres ljudskih deputatov.

Našpičeni deputat se obrača k „prezidentu“ (tako poimenujejo Gorbačova v njegovi novi vlogi vsemogočnega šefa države) kot „državljanu predsedniku“. Drugi mu očita, da manipulira s potekom zasedanja. Litovec zahteva, da Kremelj razveljavi in obsodi pakt s Hitlerjem in dodatne tajne protokole. Profesor ekonomist napoveduje socialni zlom sovjetske družbe, če vlada ne bo zelo hitro ukrepala. Zdaj tu, zdaj tam se deputati upirajo javnemu glasovanju o enem samem kandidatu. Akademik Andrej Saharov – tega je vendar treba navesti poimeno – še in še svari kolege v parlamentu pred nevarnostjo, ki jo v sebi skriva tako rekoč absolutna oblast v rokah enega voditelja. Ta voditelj vodi zasedanje in se piše Mihail Sergejevič Gorbačov. Tem svarilom se pridruži član centralnega komiteja KPSZ Boris Jelcin, ko

enako zahteva ukinitve šestega člena ustave, se pravi določil o vodilni vlogi partije...

Vse to so prizori, ki tudi v najbolj tradicionalnih in živahnih parlamentnih tega sveta ne razburjajo zasedanja vsak dan. V Kremlju je zares šla čez prizorišče zgodovina. Ni več tabujev, ni več skrivnosti, tudi zloglasni KGB se mora zagovarjati.

Ampak: Kaj se je spremenilo za delavca Ivana?

Vsak dan se spreminja – na slabše. Vsak dan je manj blaga na izbiro in vsak dan dobiš manj za isti rubelj. Vsak dan je več negotovosti, vsak dan več nezadovoljstva. Tudi zelo resni analitiki stanja govorijo o grozečih poljskih razmerah iz leta 1981. Pa potem? Vojaški režim? Izredno stanje?

Demokratični preobrat je ene opijanil od „mitinške demokracije“, druge opogumil k še bolj doslednemu boju proti nadoblasti partijske nomenklature, tretje spravil v globoka razmišljanja o poteh v prihodnost. Desetine milijonov sovjetskih delavcev in upokojencev pa čaka na dejanja, na preobrat v trgovini, v vsakdanu.

Udeleženci obletnice Kosovske bitke v nacionalnih oblekah

Kosovo: 1,500.000 Srbov se spominja bitke

Leto 1389 je v zgodovini srbskega naroda prav gotovo zabeleženo kot najbolj tragično in usodno leto. Knez Lazar je s svojimi vojniki podlegel vojski turškega sultana Murata. Legenda pravi, da je kri na Kosovem polju stala visoko do gležnja.

Narodna tragedija srbskega naroda je trajala pol tisočletja. L. 1815 so uspeli

upori proti turški nadoblasti, 1878. l. pa je bila osnovana nova samostojna srbska država. Pa vendar prav 600 let po kosovski bitki na Kosovu spet teče kri – albanska in srbska. Srbija je obletnico pričela z vojaškim posegom v nemirno Kosovo z albansko večino, dokončno je uveljavila svoje zahteve po administrativni, politični in

Irak: prisilno preseljevanje Kurdiv

BAGDAD. Iraška uradna tiskovna agencija je zdaj prvič priznala, da vlada načrtuje ustvariti 30 kilometrov širok „varnostni pas“ ob meji s Turčijo in Iranom. To pomeni, da bodo v obmejnih regijah začeli nasilno izseljevati desetisoče ljudi. Posebnost pri tem je, da je prebivalstvo v prizadeti regiji kurdske narodnosti. V Iraku so si Kurdi do neke mere izborili nekakšno avtonomijo. Iraške oblasti utemeljujejo svoj načrt kot varnostni in socialni ukrep za prebivalce, ki jih je osemletna vojna z Iranom zelo prizadela. Bolj verjetno pa je, da gre za nadaljevanje načrtnega uničevanja Kurdiv. Del iraških Kurdiv – pristaši Demokratične partije Kurdistan – so v vojni podpirali Khomeinijev režim. Obračunavanje s Kurdi je postalo očitno predvsem lani, ko jih je Irak bombardiral in s kemičnim orožjem uničil cele vasi.

Tovarna UNIOR zdaj tudi v ZRN

ZREČE. Poleg podjetja UNIOR-Austria v Borovljah je slovenski proizvajalec ročnega orodja zdaj tudi lastnik nemške firme ORBIS iz Ahausa. Orbis proizvaja klešče in cevne spojne sestavine za visokotlačne hidravlične naprave. Dosedanji lastniki Orbisa so ostali udeleženi pri podjetju z 20 odstotki. Zveza Orbisa z Uniorjem (nemško podjetje bo obdržalo svoje staro ime) je zanimiva predvsem zato, ker bo obema firmama omogočila večjo prodajo njunih proizvodov na zahodnoevropskem tržišču.

Vabilo

na občni zbor

Kmečko-gospodarske zadruge v Dobrli vasi

V nedeljo,
9. 7. 1989
ob 9.30 uri
v kulturnem domu
v Dobrli vasi

Premiere in Celovec/Klagenfurt

Der „Erste österreichische extremistische Wanderzirkus/Prvi avstrijski ekstremistični potujoči cirkus“ lädt zu seiner ersten öffentlichen Probe am 1. Juli 1989 um 16 Uhr im Mladinski dom/Jugendheim in Klagenfurt/Celovec ein. Der „Wanderzirkus“ gibt sein Fest für alle Freunde des zweisprachigen Kärnten und für alle, die vom neuen alten Nationalismus genug haben. Unter anderem wirken mit: Heino Fischer (Schauspieler und Musiker aus Klagenfurt/Celovec), Jörg-Martin Wilnauer (Kabarettist und Sänger aus Graz), Eric Adam (Schriftsteller aus Klagenfurt/Celovec), Victor Rogy mit seinem Video, Prof. Dr. Peter Gstettner (UBW Klagenfurt/Celovec), Dr. Bauböck (Institut für höhere Studien, Wien), Dr. Marjan Sturm (Sekretär des Zentralverbandes slowenischer Organisationen/Zveza slovenskih organizacij na Koroškem) u.a.m. Um ca. 20.30 Uhr tritt die ungarische Musikgruppe Szekialto aus Pecs mit ungarischen und moldauischen sowie Liedern aus dem Balkan auf.

FPÖ-„Grenzland-Jahrbuch“: Haider distanzierte sich nicht...

Im Rahmen der Sitzung des Kärntner Landtages wurde Landeshauptmann Dr. Jörg Haider vom SPÖ-Abgeordneten Mag. Peter Kaiser aufgefordert, sich klar und öffentlich vom „Grenzland-Jahrbuch“ der FPÖ-Kärnten zu distanzieren. Haider tat dies (wieder einmal) nicht.

ESO-Ausstellung: „Europas Fenster zum Universum“

Im Klagenfurter Planetarium ist seit dem vergangenen Wochenende die ESO-Ausstellung „Europas Fenster zum Universum“ zu sehen, die über Vermittlung der Astronomischen Vereinigung Kärntens unter Obmann Manfred Posch nach Klagenfurt gebracht werden konnte.

Die Schau ist den ganzen Sommer über zu sehen und stellt eine besondere Attraktion im Angebot der Landeshauptstadt dar. Unter den Exponaten befinden sich nicht nur exzellente Him-

melsaufnahmen, sondern auch ausgesprochen attraktive Modelle der leistungsstärksten Fernrohre der Welt. Weiters wird eine großzügig aufgemachte Dokumentation der im Jahre 1962 gegründeten ESO (European Southern Observatory), dem zurzeit vermutlich größten und wichtigsten astronomischen Forschungszentrum der Welt, dargeboten.

Übrigens: „Beobachtender Sitz“ der ESO ist der 2000 Meter hohe Berg La Silla in Chile.

Klagenfurter Erfindung erobert Europa

Die Klagenfurter Firma Hirsch-Präsentations-Systeme hat eine neuartige Schnellheftermappe entwickelt, die keine Metallteile mehr enthält. Alle Teile der Mappe, die im Rahmen einer Pressekonferenz von Firmenchef Karl Hirsch präsentiert wurde, sind aus dem vorhandenen Material herausgearbeitet, es gibt keinen losen

Teil und keinen Fremdkörper mehr.

Bei diesen neuen Schnellheftermappen kann man sich an den scharfen Metallzungen nicht mehr kratzen und auch das Suchen des Abdeckplättchens, das oft verlorengeht, gehört der Vergangenheit an. Zur rationellen Herstellung der neuen Schnell-

heftermappen wurde eine neue Maschine entwickelt, die mit einer Länge von 22 Metern die längste der Welt ist und rund 6 Millionen Schilling kostete.

LESERBRIEF

Verführung

Mit bloßem „Mund“ gegen die Heimatdienstmänner ans „Werk“ um einen „Meilenstein deutschnationaler Geschichtsschreibung“, – eine „auf ewig eingemeißelte Versteinerung“ auf-zubrechen. Sie distanzieren sich von ihrer eigenen Gesinnung, die als „fälschliche

heftermappen wurde eine neue Maschine entwickelt, die mit einer Länge von 22 Metern die längste der Welt ist und rund 6 Millionen Schilling kostete.

Die Produktion ist bereits voll angelaufen, Großaufträge von Ford-Europa und von Volkswagen liegen bereits vor.

SLOVENSKI
VESTNIK

„Obir darf nicht geschlossen werden!“ – Welle des Protestes gegen neuerliche Ankündigung Haider das Zellstoffwerk zu schließen

Die neuerliche Ankündigung des Kärntner Landeshauptmannes Dr. Jörg Haider das Zellstoffwerk „Obir“ in Rechberg noch vor Jahresende – nach Möglichkeit noch im Herbst – schließen zu lassen, hat eine Welle des Protestes und der Empörung in ganz Kärnten ausgelöst.

In den verschiedenen Stellungnahmen, die wir im folgenden veröffentlichen, wird neben den sozialen und wirtschaftspolitischen Aspekten einer solchen Schließung auch auf die verheerenden Konsequenzen für das zweisprachige Gebiet und damit auch für die slowenische Volksgruppe in Kärnten aufgezeigt.

So wird in der gemeinsamen Presseaussendung des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten und des Rates der Kärntner Slowenen festgestellt, „daß die Androhung Haider nur als Kampfansage an das zweisprachige Gebiet werden kann“.

„Obir“ arbeitet wirtschaftlich positiv und das neue, bereits als Vorprojekt eingereichte Holzschliffprojekt würde für die Region wichtige Arbeitsplätze sichern und Bauern die Abnahme des Holzes garantieren. Die Eile mit der Haider „Obir“ schließen will, kann nur so gedeutet werden, daß er die zweisprachige Region wirtschaftlich schwächen will. Gegen eine solche Politik muß der Widerstand der Betroffenen organisiert werden, heißt es in der Erklärung der beiden Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen.

Die Gemeinschaft der Südkärntner Bauern sieht in der

von LH Dr. Haider nur bis maximal Ende des Jahres in Aussicht gestellten Weiterführung der Zellstoffproduktion im Werk „Obir“ eine für die betroffene Region völlig unzumutbare Maßnahme.

„Die Gemeinschaft der Südkärntner Bauern fordert im Interesse der Aufrechterhaltung der Arbeitsplätze der Region einen direkten Übergang der derzeitigen Zellstoffproduktion in Rechberg/Rebrca in die geplante Holzschliffproduktion. Der angekündigte Produktionsstop würde in der Kärntner Forst- und Holzwirtschaft katastrophale Auswirkungen und sicherlich einen schweren Preisverfall zur Folge haben.“

„Obir“ darf nicht geschlossen werden. Die Zellstoffherzeugung soll bis zur Umstellung der Produktion weitergeführt werden. Die Gemeinschaft der Südkärntner Bauern richtet daher an den nunmehr mit der Materie befaßten Landwirtschaftsminister den Appell, im Interesse der Kärntner Bauern für den Weiterbetrieb von „Obir“ zu sorgen, heißt es abschließend in der Aussendung.

Zur von LH Dr. Haider angekündigten Schließung von „Obir“ nahm auch der Grüne Abgeordnete Karl Smolle im Parlament Stellung. Er meinte, daß das Land Kärnten die Aufgabe habe, sofortige Ersatzarbeitsplätze für die betroffenen südkärntner Arbeiter zu schaffen. Gleichzeitig müsse der Wissenschaftsminister dafür sorgen, daß Grenzräume, in denen Volksgruppen leben, eine be-

sondere Förderung genießen. Dies gelte nicht nur für den südkärntner Raum, sondern müsse auch im burgenländischen Siedlungsgebiet, wo Ungarn und Kroaten siedeln, getan werden,“ betonte Smolle.

Als unverantwortlich bezeichnete auch KPÖ-Landes-

Direktor Feliks Wieser: „Unverständnis...“

Der Direktor der Zellstofffabrik Obir, Dipl. Ing. Feliks Wieser, meint zu Haider's Schließungsankündigung: „Diese hat noch mehr Verwunderung ausgelöst, weil Haider der Geschäftsführung Slovenija papir gegenüber versichert hat, sich für die Holzschliffanlage einzusetzen. Haider's Anmerkung, das Rahmenprojekt samt genauem Terminplan wäre nicht solid, kann nur aus dem Unverständnis für technologische, ökologische und ökonomische Aspekte des Projektes resultieren.“ Wieser betont, daß Obir rechtzeitig um Fristverlängerung angesucht hat und nun vom Landwirtschaftsministerium eine positive Lösung erwartet.

sekretär Wolfgang Bürger die Erklärung des neuen Kärntner Landeshauptmannes Jörg Haider, zum Zellstoffwerk „Obir“. „Es geht auch dabei um die Existenzgrundlage von etwa tausend Menschen in Südkärnten, welche aufgrund der extremen Randlage kaum mit Ersatzarbeitsplätzen aufgefangen werden können. Die angekündigte Schließung von Obir ist keine adäquate Lösung der ökolo-

Kein Beschluß

SPÖ-Chef LHStv. Dr. Peter Ambrozy erklärte in einem ORF-Interview, daß in Sachen „Obir“ in der Regierung kein Beschluß gefaßt worden sei.

gischen Probleme. Wenn die wirtschaftliche Kompetenz Haider's in der Schließung eines Werkes besteht, wie es sein erster Schritt hier beweist, dann kann man gespannt sein, wie die 'Erneuerung Kärntens' in fünf Jahren aussehen wird“, sagte der KPÖ-Landessekretär abschließend.

Der Eisenkappler Bürgermeister Dr. Dieter Haller zeigte sich von der Ankündigung Haider's betroffen und betonte, daß alle bis zuletzt gehofft hatten, daß es doch noch zu einer Sanierung des Werkes oder zumindest zur Errichtung einer Holzschliffanlage kommen werde. „Die Schließung des Betriebes mit Ende dieses Jahres bedeutet für die Bediensteten des Werkes und für das gesamte Wirtschaftsleben in unserer Gemeinde eine einzige Katastrophe“, erklärte Dr. Dieter Haller gegenüber den Medien.

Haller erinnerte auch daran, das die Gemeinde – im Einvernehmen mit dem Betriebsrat und der Geschäftsführung des Werkes – in den vergangenen Jahren und Monaten alles unternommen habe um den Weiterbestand des Betriebes zu sichern. Nun müssen die verantwortlichen Politiker erneut daran erinnert werden, daß es sich hier „um eine existentielle Frage von hundert Menschen, einer Gemeinde und eines großen Teiles einer Region handelt.“

Auf die vollkommen neu entstandene Situation sei die Gemeinde nur insofern vorbereitet, als daß sie ein Grundstück für eine neue Betriebsansiedlung bereits angekauft habe und die klare Forderung aufstelle, daß Ersatzarbeitsplätze in der Gemeinde Eisenkappel-Vellach errichtet werden müssen.

Plöckentunnel für die SPÖ „gestorben“

Die Kärntner SPÖ hat in der letzten Sitzung ihres Parteivorstandes beschlossen, den Bau des Plöckentunnels nicht mehr zu unterstützen und erachtet auch eine Volksbefragung, wie sie Landesobmann Dr. Peter Ambrozy noch vor wenigen Wochen selbst vorgeschlagen hatte, für nicht mehr notwendig.

Vom Landesparteivorstand wurde gleichzeitig die Forderung erhoben, daß der Bau des Gailtalzubringers zur Südautobahn so „rasch wie möglich in Angriff genommen wird, damit eine leistungsfähige verkehrsmäßige Erschließung des Tales gewährleistet wird,“ heißt es in einer „publik“-Aussendung.

Behauptung“ zurückgewiesen wird und geben sich jenen „demokratischen Anstrich“, der für geplante Gespräche im Volksgruppenbeirat (Tafelrunde?) notwendig ist.

Mit „wendigen“ Argumenten soll eine Diskussionsbasis mit der slowenischen Volksgruppe gesucht werden dabei wird ein Tauschgeschäft vorgeschlagen: „Unterstützung für einen Abgeordneten im Landesparlament, dafür die Annullierung des Wiener Memorandums.“ In einer „Presseshow“ entledigt sich der KHD seiner eigenen „Versteinerungen“, (gegen) die er sich verwahren will, um sie bei der Tafelrunde wieder aufzuheben zu können.

Bei solchen „Verführungskünsten“ verwandeln sich die Traditionsträger in „Füchse, die ihren Schwanz“ verstecken.

Reinhold Steindorfer
Salzburg/Solnograd

GOSPODARSTVO

Priloga Slovenskega vestnika

Celovec, junija 1989

Slovenska
gospodarska
zveza – pot
ali stranpot?
stran 3

Pri tej prilogi
so sodelovali:

Andrej Mohar,
dr. Kristijan Schellander,
dr. Marjan Wakounig,
dr. Terezija Wakounig

Mnogo vlog jugoslovanskih državljanov

Koroške banke profitirajo tudi iz hranilnih in drugih vlog obiskovalcev iz Slovenije. Čeprav so obresti za devizne vloge v Sloveniji višje kot pri nas, zaradi različnih negotovosti veliko število jugoslovanskih državljanov svoje devize raje naloži v Avstriji. Pri vlagateljih gre po ocenah bank predvsem za osebe, ki so si prislužile nekaj denarja z delom v tujini, ki ga glede na visoko jugoslovansko inflacijo in zaradi slabih izkušenj z devizno zakonodajo raje pustijo v tujini. Gotovo pa ima del tega denarja svoj izvor tudi v t. i. sivi ekonomiji. Višina posameznih vlog znaša od nekaj tisoč do več deset milijonov šilingov. Ocene celotne višine teh vlog pri koroških bankah se gibljejo od tri do šest milijard šilingov. Vsekakor pa je očitno, da le majhen del strank iz Slovenije svoj denar zaupa bančnim ustanovam koroških Slovencev.

Celotni prihranki v tujini zaposlenih in živčih Jugoslovancev, ki so shranjeni na kontih zahodnih bank, po ocenah znašajo približno toliko kot ves jugoslovanski dolg tujim državam in bankam, to je okrog 20 milijard ameriških dolarjev.

K. S.

Mnogi jugoslovanski državljani imajo hranilne vloge pri avstrijskih bankah. Posebno po dogodkih v zvezi s posojilnico v Borovljah je nastal deloma rezerviran odnos do slovenskih bank na Koroškem, čeprav bi bilo že zaradi jezika najbolj naravno, da bi se stranke iz Slovenije posluževale prav bančnih ustanov koroških Slovencev. Ali obstajajo glede bančne tajnosti in varnosti vlog bistvene razlike med slovenskimi in drugimi bankami v Avstriji?

Obdelal
dr. Kristijan Schellander

Bančništvo: vprašanja in odgovori

Načelno velja enaka dolžnost bančne tajnosti za vse avstrijske banke, njihove družabnike, funkcionarje, uslužbenke in osebe, ki na katerikoli način delujejo za banke. Izjeme veljajo samo v nekaj primerih. Glavni izmed njih so: kazenski postopek pred sodiščem in pred finančnimi kazenskimi oblastmi v primeru preiščenega finančnega prekrška, v zapuščinski razpravi in v primeru, če stranka izrecno in pismeno privoli v razkritje bančne tajnosti. Če meddržavne pogodbe ne predvidevajo nasprotno, sme zvezni minister za finance posredovati uradna obvestila oz. pojasnila inozemskim bančnonadzorstvenim uradom

samo v primeru, če to 1. ne prizadene javnega reda, drugih bistvenih interesov republike Avstrije in bančne tajnosti, 2. če je zagotovljeno, da bi bila enaka pojasnila na avstrijsko zahtevo pripravljena dati tudi država, ki prosi za podatke, 3. če bi tovrstna prošnja avstrijskega finančnega ministra ustrezala ciljem avstrijskega Zakona o kreditnem gospodarstvu. Praksa je pokazala, da ob vseh zapletih v zvezi z borovljsko posojilniško afero inozemski varčevalci zaradi postopanja avstrijskih oblasti glede bančne tajnosti niso bili oškodovani.

Glede varnosti vlog avstrijski Zakon o kreditnem gospodarstvu obvezuje vse ban-

ke, ki sprejemajo vloge, da so v okviru njihove bančne zveze včlanjene v zavarovalniški sklad za vloge. Banka, ki ne bi bila včlanjena, bi zgubila koncesijo za sprejemanje vlog. Zavarovalniški skladi so po zakonu obvezani zagotoviti, da v primeru, če včlanjena banka ne bi bila več v stanju izpolnjevati svoje plačilne dolžnosti, lahko posamezniku (osebam) takoj izplačajo do 200.000 šilingov v dobro na privatnih in varčevalnih kontih. Če nek zavarovalniški sklad ne bi mogel izplačati vseh zavarovanih vlog, so skladi drugih bančnih sektorjev obvezani, da mu priskočijo na pomoč, če tudi to ne bi zadostovalo, bi končno moral prevzeti jamstvo finančni minister, torej država.

Slovenske posojilnice so članice Raiffeisnovega zavarovalniškega sklada, tako da se v tem pogledu glede varnosti vlog ne razlikujejo od drugih avstrijskih bank.

Vprašanje: Ali lahko neavstrijski državljani kupi avstrijske vrednostne papirje in jih deponira v Avstriji?

Odgovor: Tudi inozemec lahko kupi avstrijske in druge vrednostne papirje. Deponiranje na kontih za vrednostne papirje je v Avstriji normalno vsaj za papirje, ki so namenjeni javnosti. Odpiranje kontov v Avstriji je mogoče brez vsakršnih problemov neglede na državljanstvo.

Podobno kot pri hranilnih knjižicah lahko tuji državljani odpre tudi anonimni konto za vrednostne papirje, tako da lahko kupuje in prodaja vrednostne papirje brez navedbe imena. Dividende in obresti pa mu pritekajo na pravtako

anonimno hranilno knjižico.

Glede davčne obveznosti je v tej zvezi treba upoštevati, da mora tudi tuji državljani načelno plačati davek na kapitalni dohodek (Kapitalertragsteuer), ki za delnice in participacijske papirje znaša 25%. Sicer inozemci lahko ta davek, ki ga mora banka odtegniti od dohodka, dobijo vrnjen; toda pri tem morajo dokazati, da so inozemci. Popolna anonimnost se torej „plača“ z davkom na dohodek od kapitala.

Vprašanje: Po večletni zaposlitvi v Nemčiji razpolagam z določeno vsoto nemških mark. Denarja vsaj za enkrat še ne nameravam vložiti v Jugoslaviji. Ali lahko kot tuja državljanka marke deponiram tudi pri avstrijski banki, in ali je bolje obdržati marke ali pa jih zamenjati za šilinge?

Odgovor: Kot inozemka, se pravi, če ne živite v Avstriji, lahko deponirate nemške marke in druge tuje valute na bančnem kontu v Avstriji, za kar pa se morate, ko ta konto odprete, na vsak način legitimirati. Za nadaljnje dispozicije pa si lahko izberete geslo, tako da postane konto tako rekoč anonimen in zanj veljajo vse prej navedene točke o bančni tajnosti.

Kar se tiče kakovosti valute, med nemško marko in šilingom ni razlike. Avstrijska narodna banka se glede tečajne relacije strogo zgladuje po marki, avstrijski gospodarski podatki so izvrstni, gospodarska rast trenutno celo višja, obrestne mere za šiling pa tradicionalno za četrto do pol procenta nad nemškimi.

10 največjih avstrijskih bank (bilančna vsota v milijardah šilingov)

	1987	1988
1. Creditanstalt-Bankverein	388,3	405,5
2. Girozentrale	276,4	287,1
3. Zentralsparkasse u. Kommerzbank	201,8	221,0
4. Länderbank	205,3	213,9
5. Bank für Arbeit und Wirtschaft	178,3	185,7
6. Kontrollbank	173,7	177,0
7. Genossenschaftliche Zentralbank	168,2	173,5
8. Postsparkasse	163,1	170,3
9. DIE ERSTE Österreichische Spar-Casse-Bank	136,3	143,7
10. Österreichische Volksbanken AG	57,9	60,3

Banke na Koroškem

Kärntner Landes- u. Hypothekenbank	21,6
Bank für Kärnten und Steiermark	20,1
Regionalna Zentralsparkasse (vključno bivša Villacher Sparkasse)	14,6
Kärntner Sparkasse	13,4
Raiffeisenverband Kärnten	8,2
Volksbank Oberkärnten	1,5
Volksbank Klagenfurt	1,5
Zveza slovenskih zadrug	1,3

V prvem četrtletju 1989 so po poročilih avstrijske Narodne banke vloge domačih bank v šilingih in tujih vrednotah močno (za skoraj 19 milijard šilingov) narasle in znašajo trenutno nad 1351 milijard

Močan porast pri hranilnih vlogah

šilingov. Hranilne vloge s porastom skoraj 6,5 milijard šilingov znašajo 1002 milijardi šilingov.

Kot že v letu poprej se je nadaljeval močan porast pri investment-skladih. 138 tovrstnih skladov razpolaga s 134 milijardami šilingov.

DELOVNO PRAVO

V naslednjem sestavku bi hoteli bralce seznaniti z dvema zanimivima razsodbama najvišjih sodišč v delovnem pravu:

Povračilo stroškov izobraževanja

Delovna pogodba lahko vsebuje dogovor, da delojemalec povrne stroške izobraževanja, če razdre delovno razmerje pred potekom določenega časa.

Tak dogovor ne sme neupravičeno omejit pravice delojemalca do odpovedi svojega delovnega razmerja. Pravtako tak dogovor ne sme biti v nasprotju s pozitivno etiko. To pa je takšen dogovor, po katerem je delojemalec dolžan biti delodajalcu na razpolago, kadar ga ta potrebuje, pa čeprav delojemalec pričakuje daljša obdobja brezposelnosti in trajanje teh odvisi od delodajalca.

Nedopustna verižna delovna pogodba (Kettenarbeitsvertrag)

Takšne pogodbe so pravnomočne le, če se nanizujejo z določenim rokom iz posebnih gospodarskih ali socialnih vzrokov. Sploh je stvarna utemeljitev potrebna že pri prvem podaljšanju pogodbe. Utemeljitev delodajalca, da je skrb za delovno mesto vplivala na delojemalca, da je podpisal delovno pogodbo za določen čas, ne zadostuje.

Z vrsto delovnih pogodb z določenim rokom (Kettenarbeitsverträge) delojemalec namreč izgubi varstvo odpovedi in utrpí škodo tudi pri pravici do dopusta. Delodajalec s tako pogodbo lahko pusti delojemalca v negotovosti, ali bo podaljšal delovno pogodbo, do poteka pogodbenega roka. Obremenitev delojemalca s to negotovostjo socialno in pravno ni zaželena.

Novela obrtnega reda

S 1. 1. 1989 je v veljavi novela obrtnega reda (Gewerbeordnung BGBI 399/1988). Poleg drugih sprememb so posebej zanimive naslednje:

1. Obrtni red velja sedaj tudi za društva ter za šušmarstvo (Pfuscherei). To pomeni, da je sedaj vseeno, če se dohodki ali druge gospodarske ugodnosti pridobijo z dejavnostjo, za katero velja obrtni red ali ne. Npr. točneje pijače za lastnimi cenami v društvenih prostorih je dejavnost, za katero velja obrtni red.

2. Za gospodarsko dejavnost društev, ki ne stremijo po dobičku (t. z. ideelle Vereine), velja obrtni red tudi tedaj, če je njihova dejavnost podobna obrtni dejavnosti in je (ne)posredno namenjena

premoženjskopравни ugodnosti društvenih članov. To pravilo naj prepreči izogibanje obrtnemu redu na način, da se ustanovijo društva, ki ne stremijo po dobičku, z namenom, da, seveda brez koncesije, opravljajo gostinstvo ali drugo dejavnost.

3. Pravila obrtnega reda veljajo v bodoče tudi za šušmarstvo.

O poslovodstvu

1. Če odstopi poslovodja ali zakupnik, lahko obrtna dejavnost teče še šest mesecev (doslej dva). Pristojni urad lahko ta rok skrajša, če je z nadaljnjim izvrševanjem obrti brez poslovodje ali zakupnika povezana posebna nevarnost za življenje ali za zdravje ljudi.

2. Doslej je bil lahko imenovan za poslovodjo:

- pri zasebnih družbah trgovinskega prava (komanditna družba, trgovska družba z neomejenim jamstvom) osebno odgovoren družabnik, ki je zastopal družbo.

- pri družbi z omejenim jamstvom & Co komanditni družbi (Ges mbH & Co KG) trgovinskopravni poslovodja komplementarne družbe z omejenim jamstvom.

To pravilo velja še nadalje, vendar brez pridržka, da mora osebno odgovorni oz. trgovinskopravni družabnik imeti pravico, da sam podpisuje, ali – če je predvideno skupno zastopstvo – da je prisoten pri vsaki skupni pravici zastopanja.

3. Tako imenovana dvostopenjska družba z omejenim jamstvom & Co komanditna družba – pri tej pravni podobi je družba z omejenim jamstvom & Co komanditna družba komplementarni družabnik komanditne družbe – doslej ni bila upravičena izvrševati obrti. Novela zakona je to spremenila: §9 odstavek 6.

4. Olajšava za nadaljevanje obrti v primeru, da se spojijo akcijska družba, družba z omejenim jamstvom ter zadruga, ki je doslej veljala le za spojitve, ki je bila ustvarjena na novo, odslej velja tudi v primeru, če jo povzroči sprejem katerikoli družbe oz. zadruga.

5. Pri kapitalnih družbah in drugih pravnih osebah so zahteve do poslovodje zaostrene. Če je poslovodja prokurist ali delojemalec, sme to funkcijo vršiti le pri dveh različnih obrtnikih. Izjema: poslovodja opravlja funkcijo pri podjetju, ki spada k nekemu koncernu.

6. Olajšava pri pridobitvi znižanja pogojev za dokazilo zmožnosti: §28a obrtnega reda.

Terezija Wakounig

Pozicija poslovodje v družbi z omejenim jamstvom

Za davčno – pravno presojanje pogodbe za poslovodstvo (Geschäftsführungsvertrag) moramo upoštevati, če je z izvajanjem funkcije poslovodje povezano tudi službeno razmerje.

V zakonu o dohodnini (Einkommensteuergesetz) je zapisano, da je na splošno govor o službenem razmerju (Dienstverhältnis) takrat, če je delojemalec dolžan nuditi delodajalcu na voljo svojo delovno silo, kar pomeni, da je delojemalec v celotno organizacijo podjetja/obrta integriran tako intenzivno, da je podrejen navodilom delodajalca.

V avstrijskem (s tem tudi v davčnem) pravu je družba z omejenim jamstvom priznana kot lasten subjekt. Iz tega razloga so običajno vse pogodbe med tako družbo ter drugimi osebami (npr. družabniki, drugimi delojemalci...) tudi davčno – pravno priznane.

Kakšna je situacija, če poslovodja ni tudi družabnik družbe?

V takem primeru tudi ni problemov na davčnem področju, ker je tak poslovodja „obravnavan“ kot vsak drug delojemalec. Njegov dohodek je obdavčen z vsemi davčnimi posledicami. Tak poslovodja uživa iste ugodnosti in olajšave kot ostali delojemalci v podjetju – torej ima prav tako pravico do 13. in 14. mesečne plače. Poleg tega družba zanj lahko ustvarja rezervo za odpravnino (Abfertigungsrücklage).

Kakšna je situacija, če je poslovodja hkrati (poslovo-deči) družabnik družbe?

V tem primeru lahko na davčnem področju nastanejo različni problemi. Ne le na področju dohodnine (Einkommensteuer), temveč se pojavljajo problemi pri prometnem davku (Umsatzsteuer), pri obrtnem davku (Gewerbesteuer) ter pri izvirajočih posledicah predvsem pri dohodnini družabnika, če je bilo povračilo (Gegenleistung) družbe poslovodnemu družabniku neustrezno (unangemessen). Zaradi tega finančna uprava (predvsem finančna revizija) razmerje med družbo ter njenim poslovodnim družabnikom preverja zelo kritično. Finančna uprava je dohodke poslovodnega družabnika dolga leta obravnavala kot dohodke iz nesamostojnega dela (Einkünfte aus nicht-selbständiger Arbeit), kot dohodke vseh drugih delojemalcev. Šele na začetek tega desetletja je upravno sodišče na Dunaju (Verwaltungsgerichtshof) to mnenje finančne uprave ovrglo. Povod je bil sledeč:

Mož in njegova žena sta sestavljala družbo z omejenim jamstvom; mož je bil pri kapitalu družbe (Stammkapital) udeležen s 75%, žena pa s 25%. Sklepala sta lahko samo z večino 80%. Poleg tega je bila žena – kot družabnik – zaposlena v družbi.

Upravno sodišče je v tem

primeru razsodilo, da žena pravzaprav ni več „tipična“ delojemalka, ker sta z možem v družbi sklepala z 80% in je bil s tem mož (kateremu je primanjkovalo 5%) primoran, da se je za vsak sklep „pobotal“ z ženo. Drugače rečeno, žena je torej lahko „blokiral“ vsak sklep družbe. Upravno sodišče je smatralo, da taka možnost blokade ni tipična za delojemalca v katerikoli podjetju in iz tega razloga službeno razmerje med ženo in družbo z omejenim jamstvom ni več priznalo.

To spoznanje so potem na upravnem sodišču dokumen-

Oglejmo si za naš primer (posebna tabela na tej strani) zadnjih 10 let pred upokojitvijo (od 1. 1. 1976 do 31. 12. 85). Od teh 10 let je bil naš upokojenec 6 let (od 1976 do 1981) bistveno udeležen (nad 25%), kar predstavlja več kot polovico zadnjih 10 let. Čeprav je imel v zadnjih letih samo še dohodek iz nesamostojnega dela (od 1982 do 1985 ni bil več bistveno udeležen), se ti dohodki za pokojninsko osnovo spremenijo v dohodek iz samostojnega dela.

Kakšni dohodki so sploh primerni za družabnike kapitalnih družb?

Primer:

Celotna aktivna doba v družbi = 1. 1. 1969 – 31. 12. 1985

Od tega:

Od 1. 1. 69 do 31. 12. 81

od 1. 1. 82 do 31. 12. 84

od 1. 1. 85 do 31. 12. 85

udeležen z 40% pri kapitalu družbe

udeležen z 20% pri kapitalu družbe

ni več udeležen

tirali z drugim primerom. Sodišče je utemeljilo, da službeno razmerje in s tem dohodki iz nesamostojnega dela (Einkünfte aus nicht-selbständiger Arbeit) niso več dani, če ima poslovodja kot družabnik v družbi tako vplivno vlogo, da pravzaprav lahko samovoljno agira v podjetju. S tem pa ta poslovodja ni več v navadni funkciji nekega delojemalca, ki je podrejen navodilom delodajalca, saj kot vpliven poslovodja nasproti svojemu delodajalcu (to je družbi z omejenim jamstvom) v zgoraj omenjenem primeru ni več podrejen.

Kako je na to situacijo reagirala finančna uprava?

V zakonu o dohodnini (§22) je zakonodajalec normal, da so plače ter druge odškodnine, ki jih bistveno udeležen družabnik prejema od kapitalne družbe (npr. družbe z omejenim jamstvom) za svoje delovanje v družbi, dohodki iz samostojnega dela (Einkünfte aus selbständiger Arbeit). Ti dohodki ostajajo dohodki iz samostojnega dela tudi takrat, če celotna vloga poslovodje „diši“ po delojemalcu – to pomeni, da bi bila ta vloga v normalnih pogojih pravzaprav službeno razmerje. Ker pa je družabnik pri kapitalu družbe udeležen z več kot 25% (to je bistvena udeležba), se službeno razmerje z lastno družbo ne prizna več. S tem tak družabnik nima več dohodkov iz nesamostojnega dela (ampak iz samostojnega) in izgubi tudi pravico do drugih ugodnosti kot sta 13. in 14. plača ter podobno...

Kakšna je kvalifikacija dohodkov teh oseb, če se upokojijo?

Pokojnina, ki jo prejema tak družabnik, spada med dohodke iz samostojnega dela, če je bil sedanji upokojenec (bivši družabnik) v dosetih letih pred upokojitvijo več kot polovico te dobe bistveno udeležen (torej preko 25%).

Pri tem finančni urad običajno točno preveri, če so dohodki družabnika z ozirom na njegovo funkcijo sploh primerni. Če niso, jih finančni urad upravičeno kvalificira kot prikriti deleže pri dobičku (verdeckte Gewinnausschüttung). Primeri za prikriti dividende:

- visoki honorarji brez dogovorov
- obljuba pokojnine poslovodjem, ki so bili nameščeni tik pred upokojitvijo
- nenavadno visoka oskrba in podobno...

Pri tem fantaziji uradnikov niso postavljene meje. Poseben problem teh prikritih dividend obstaja v tem, da jih finančniki odkrijejo šele v teku revizije in potem mora podjetje plačati davke za nazaj! Zato naj se funkcija poslovodje tudi v interesu vsakega podjetnika presveti v luči opisane problematike.

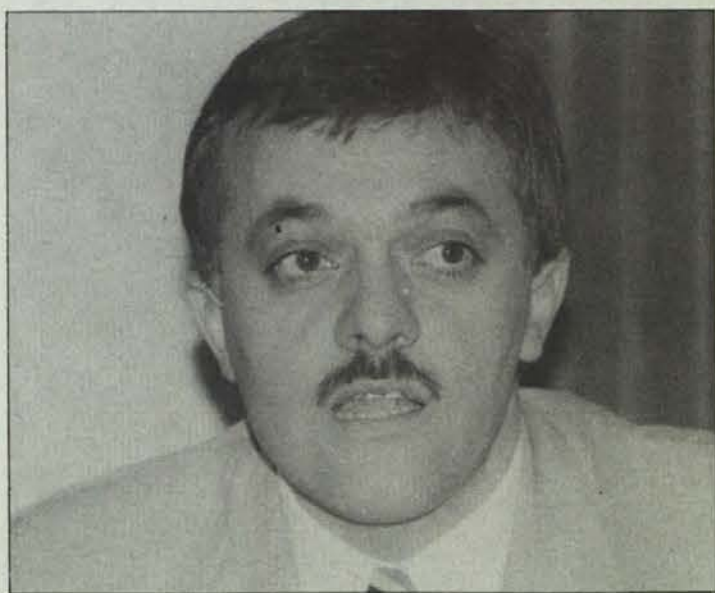
dr. Marjan Wakounig

1000 procentov inflacije?

Jugoslovanski zvezni urad za statistiko je letno inflacijo za mesec april ocenil z 490,1%. Marca so podražitve znašale 397,5%, še aprila 1988 pa „le“ 152%. S tem se nova vlada Anteja Markovića, ki je nastopila s ciljem, da se bo prvenstveno borila proti inflaciji, nahaja pred velikimi problemi.

Jugoslovanski ekonomisti sedaj več ne izključujejo, da bo inflacija do konca tega leta dosegla stopnjo do 1000%. Življenjski standard, ki je že zdaj na najnižjem nivoju zadnjih dvajsetih let, bi se s tem še občutneje znižal.

K. S.

Diplomirani inženir Feliks Wieser

12. novembra 1988 je bila na seji, ki jo je vodil državni poslanec Karel Smolle, ustanovljena Slovenska gospodarska zveza. Za njenega prvega predsednika je bil izvoljen podjetnik, komercialni svetnik Franc Rutar iz Dobrle vasi. Toda že kar ob ustanovitvi je prišlo do prvih nesoglasij: očitek, da nekateri niso hoteli pristopiti k temu združenju, so tisti, ki jih je bilo to očitano, zavrnilo z ugovorom, da ni bilo poskrbljeno za to, da bi taka zveza dejansko strokovno delovala. Torej je bil očitek politizacije gospodarske zveze prisoten že od vsega začetka. In je še danes...

Komercialni svetnik Franc Rutar

Slovenska gospodarska zveza – perspektivna ali napačna pot?

Predsednik Franc Rutar ocenjuje zadevo drugače kot tisti, ki pravijo, da je Zveza slovenskih organizacij pripravljala osnutke za združenje, ki naj bi bilo dejansko le strokovno, da pa so potem nekateri v Narodnem svetu koroških Slovencev prevzeli to zamisel (z izdelanim pravilnikom vred) in ustanovili „svojo“ Slovensko gospodarsko zvezo. Rutar je v pogovoru za naš list dejal: „Ustanovili smo jo za vse Slovence, za vsa slovenska in mešana podjetja pa tudi za neslovenske gospodarstvenike v kolikor so nam naklonjeni. Da pa je že na samem začetku prišlo do nesoglasij, pa je tipično slovenska tragika: če ima nekdo idejo, ki pa je ne izvede, in če jo potem uresniči kdo drug, je prvi užaljen in zadevo zavrača.“

Franc Rutar zato očita tudi ZSO: „Prav to, da je pripravljala tako združenje, kaže na to, da si je tako gospodarsko združenje želela tudi ZSO. Na občni zbor so bili vabljeni tudi vsi gospodarstveniki iz njenih vrst, toda večina se jih ni udeležila, ali pa se niso vključili. Po ustanovnem občnem zboru sem imel razgovor s predsednikom ZSO dipl. inž. Feliksom Wieserjem, ki je dejal, da ZSO načelno ni proti Slovenski gospodarski zvezi in tudi ne proti meni kot njenemu predsedniku. Dejalo je, da so v bistvu tudi pripravljeni sodelovati, toda doslej nisem prejel še niti ene pristopnice, pa čeprav sem jih ponovno razposlal.“

V čem vidi torej Franc Rutar izhod iz te situacije? Pravi, da „mora biti Slovenska gospodarska zveza nadstrankarsko združenje, na Koroškem pa že preko 40 let traja spor med slovenskim desnim in levim krilom. Prav pri gospodarski zvezi pa bi bila najboljša priložnost, da obe strani pokažeta, da sta enotni, saj je gospodarstvo začetek in osnova vsakršnega narodnega življenja.“

Za možen čas takega „po-bratenja“ pa Rutar predlaga letošnjo jesen: „Tedad bomo imeli občni zbor, na katerem bomo pregledali delo sedanjega odbora in sprejeli smernice za bodočnost. Tedaj bi se dalo marsikaj spremeniti: pravilnik, če je ta vzrok, da nekateri ne sodelujejo, pa tudi o predsedniškem mestu je mogoče na novo sklepati. Nočem se za vsako ceno držati stolčka; tudi odstopim, če bi kdo drug lahko dosegel enotnost in skupnost!“

Prav pri oceni dosedanjega dela Slovenske gospodarske zveze pa nastajajo drugi očitki, ki jih Franc Rutar sicer pavšalno zavrača s predpostavko, da „sme delo kritizirati le tisti, ki je član“, sicer pa tudi sam priznava: „Imeli smo štiri seje glavnega odbora ter en razgovor o pogajanjih za dvojezično trgovsko akademijo. Več pa nam naše sile niso dovoljevale: nimamo denarja, poklicnega tajnika, pa tudi na Koroški trgovski zbornici še nismo uspeli, da bi dobili sredstva za strokovna predavanja iz za to namenjenega sklada.“

Torej si bo morala Slovenska gospodarska zveza tudi na tem področju pot še urediti. Pogovori s predstavniki trgovske zbornice sicer že tečejo, toda rezultata še ni. Prav tako, ali pa deloma tudi zaradi tega, peša tudi delovanje. Ob tem pa gotovo ne more zadostovati samo to, da pač nekateri člani SGZ že razmišljajo, kako se bodo odločili naslednje leto ob volitvah v trgovsko zbornico. Franc Rutar, ki je sedaj njen član – izvoljen je na listi socialističnega Freier Wirtschaftsverband –, se še ni odločil: „ÖVP in FP sta se že dogovorili, da bosta nastopili skupno in da bo FP dobila 25 odstotkov mest. Od tradicionalnih kandidatov preostaja torej še Freier Wirtschaftsverband. Nastaja vprašanje, ali se bomo domenili z njim ali pa bomo kar sami kandidirali.“

Tretja možnost pa bi bila vsekakor neka skupna volilna platforma z vsemi tistimi grupacijami, ki niso zadovoljne.“

Toda tudi v tem še ni jasne linije, vendar je za dokončno odločitev še nekaj časa. Vsaj nekoliko sporno pa zveni predsednikova izjava v nekem drugem primeru: neko mešano podjetje je bilo deležno kritike, ker je v razpisu zahtevalo od kandidatov znanje slovenščine. Franc Rutar je tedaj podjetje odločno zagovarjal in sicer s stališčem, ki ga je ponovil tudi v razgovoru za naš list: „Kako je mogoče zagovarjati, da mora cel team govoriti nemško. Tudi jaz vendar ne morem vsega razlagati po nemško samo zato, ker je nekdo zraven, ki slovenščine ne obvlada. Da pa morda tako stališče nekje sproži zahtevo, da potem v ostalih podjetjih ne bi smeli zaposlovati Slovencev, pa je vzrok v tem, da principialno odklanjajo dvojezičnost. Zahteva, da bi smeli delati samo neslovenski, nima nikakršne zveze z demokracijo in enakopravnostjo.“

Mnenje druge strani

O vrsti odprtih vprašanj v zadevi Slovenske gospodarske zveze smo povprašali tudi predsednika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja. Že uvodom je poudaril, da je „sicer prav, da se je ustanovila Slovenska gospodarska zveza, toda priprava in na način ustanovitve sta bila preveč spolitizirana, saj je na primer ustanovni občni zbor vodil človek, ki se neposredno še nikoli ni ukvarjal z gospodarstvom.“ Prav v tem postopku pa vidi Wieser tudi prvi zadržek: „Verjetno je prav zaradi tega marsikdo podvomil v iskreno željo po ustanovitvi organizacije, v kateri bi lahko zares in brez političnih predznakov sodelovali vsi slovenski in tudi neslovenski gospodarstveniki.“

Tudi predsednik ZSO

opaža, „da v zadnjem času aktivnosti zveze ni več čutiti. Kje so vzroki, ne vem.“ O nadaljnjem delovanju oziroma o možnostih za razvoj Slovenske gospodarske zveze pa Wieser pravi: „Pred nekaj meseci sem imel s Francem Rutarjem koristen razgovor. Pogovarjala sva se o nekaterih vsebinskih spremembah, ki so potrebne, da bi SGZ postala za gospodarstvenike atraktivna in privlačna.“ Pri tem ima Wieser v mislih med drugim konkretne potrebe za področje južne Koroške: „Že leta koroški Slovenci zahtevamo finančno pomoč za razvoj južne Koroške. Njen namen bi bil predvsem v gospodarski krepitvi tistega dela koroškega področja, ki zaradi zgodovinskega in političnega razvoja zaostaja za razvojem osrednjega. Razen verbalnih zahtev pa doslej še nihče ni izdelal konkretnega načrta za tako podpiranje. Morda pa bi bil to dejansko lahko izziv za SGZ!“

Wieser smatra, da ima SGZ možnosti za razvoj in v tem smislu meni: „ZSO in vanjo včlanjene organizacije bi želele, da bi zveza v pripravi za naslednji občni zbor vključila tudi tiste gospodarske subjekte, ki so bili do nje ob ustanovitvi kritični. Menim, da tudi ne bi bilo prav, da bi SGZ nastopala strankarsko-politično, kajti s tem bi omejevala platformo članstva.“

Predvsem pa je zanj v tej zvezi pomemben odgovor na naslednje vprašanje: „Ali bo poleg dobre volje predsednika Rutarja tudi ostali del odbora znal delovati strokovno?“

Do različnih mnenj med predsednikom Slovenske gospodarske zveze Francem Rutarjem in predsednikom ZSO Feliksom Wieserjem pa prihaja tudi ob vprašanju jezikovnega znanja zaposlenih v slovenskih ali mešanih podjetjih. O tem je Wieser dejal: „V času integracijskih procesov v Evropsko skupnost je

sicer zelo pomembno ohraniti svojo samostojnost, toda brez vsakršnega geta. Zato so izjave, ki merijo v to, da naj bi v nekaterih podjetjih zaposlovali na osnovi narodne pripadnosti, skrajno nepremišljene in nevarne. ZSO se je v preteklih desetletjih borila proti vsakršnemu getu, proti takemu, ki si ga včasih ustvarjamo sami, še posebej pa proti tistemu, ki nam ga vsiljujejo KHD, FP in drugi. Zato smo tudi na gospodarskem področju za načelo dvojnega večjezičnosti, kajti prav v gospodarstvu je to zelo pomembno.“

Glede volitev v trgovsko zbornico pa Wieser meni, da je treba razmišljati o možnih variantah nastopa, poudarja pa, „da se je treba za nove možnosti odločiti samo pod pogojem, če bodo volilci o njihovi vsebini resnično seznanjeni in če bo ta dejanska nova in perspektivna. Zahtevati in pričakovati od volilcev, da bodo podprli neko novo listo samo zaradi narodnostnega momenta, bi bilo premalo. To mnenje potrjuje tudi dokaj neuspešen nastop slovenske liste Koroška solidarnost na predzadnjih volitvah v delavsko zbornico, to pa še posebej zato, ker o tej listi po volitvah ni bilo več ne duha ne sluha!“

Okrog Slovenske gospodarske zveze je torej še mnogo odprtih vprašanj, pa naj bo to v zvezi z notranjeorganizacijsko ravnanje, kakor tudi glede njenega delovanja navzven. Upati je, da se bodo do napovedanega občnega zbora nekatere zadeve razčistile, da bodo nekateri uvideli, da gre pri organizaciji predvsem za strokovno področje dela, in da bodo nekateri tudi razmislili o programu, s katerim bi dejansko pospešili razvoj slovenskega gospodarstva na Koroškem. Ne nazadnje tudi v prid vsem pripadnikom narodne skupnosti!

Andrej Mohar

GIRO ZENTRALE

Girozentrale je drugačna kot druge banke. Stranke, gospodarski publicisti in celo naša konkurenca to vedno spet potrjujejo. Za mnoge usluge, ki danes spadajo k standardni ponudbi avstrijskih bank, je dala pobudo Girozentrale. S pogumom pri eksperimentiranju in pri uvajanju sprememb ter s pripravljenostjo za utiranje novih poti je Girozentrale postala izredna banka za izredne stranke.

Girozentrale und Bank der österreichischen Sparkassen Aktiengesellschaft
Schubertring 5, 1011 Wien/Dunaj
telefon: (0222) 711 94/0, teleks 133006, telefax (0222) 713 70 55

Girozentrale Dunaj
Evropska banka Avstrije

Šolsko leto se nagiba h kraju. Otroci se veselijo počitnic, šolske klopi in dijaški domovi bodo ostali prazni. To veselje je žarelo iz oči deklet in fantov, ki v času šolskega leta bivajo v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Da se preko leta poleg učenja ukvarjajo tudi z glasbo, petjem, igro, telovadbo in še s čem, so pokazali na zaključni prireditvi v ponedeljek, ko so v obširnem programu pokazali svoje dosežke.

Ob spremljavi kitar so dekleta ubrano zapela

Prijetni žarki veselja v Mladinskem domu

Že v vabilo so napisali „Pogrejte se ob žarkih veselja“. In res je bilo prijetno videti nasmejane obraze, polne samozavesti in optimizma. Zadovoljstvo pa je bilo čutiti tudi med vzgojitelji, ki pod

vodstvom mag. Jožeta Blajsa skrbijo za dobro počutje gojenk in gojencev in seveda tudi za dober uspeh v šoli. Z vsem, kar smo v ponedeljek videli v Mladinskem domu, pa so bili zadovoljni tudi

starši in vsi, ki smo sledili zaključni prireditvi. Razveseljivo je tudi, da so v programu sodelovali tudi nekateri starši kot sta družini Kežar in Marko iz Horc ter Marija Malle in Hanzi Quantschnig iz Slovenjega Plajberka.

Kljub žarkom veselja, ki so obsevali dogajanje v dvorani, je mladina izrazila tudi senčno stran, tisto, ki uvaja ločevanje otrok na šolah. Izpovedovali so, da ne razumejo, zakaj politiki počnejo to, ko pa mladina noče ločevanja, da ne razumejo, da se zaradi tega prepirajo, ko pa mladi želijo biti skupaj, kot je vsem skupna ena domovina, z ljudmi dveh jezikov in dveh kultur.

Na ponedeljkovi prireditvi so delili tudi glasilo „Prepih“, ki je vreden, da ga prelistamo, saj je ogledalo tega, kar se je v MD ŠSD dogajalo v iztekajočem se šolskem letu.

A.K.

Ravnatelj mag. Jože Blajs je pozdravil občinstvo

Slovenska literatura na Dunaju

„Avstrijski PEN-klub je predolgo okleval, preden je spoznal globino in pomen slovenskega literarnega ustvarjanja na Koroškem za vseavstrijsko pisateljsko in literarno dejavnost. Turobnost in kljubovalnost koroške slovenske literature, še zlasti pa njene lirike, so neločljiv del vseavstrijske literature, posebno še v času po drugi svetovni vojni.“

Tako je v svojem programskem nagovoru preteklo sredo v dunajskem „domus slovenica“ poudaril podpredsednik avstrijskega PEN-kluba Herbert Janiček ob predstavitvi pesniške zbirke „Die Dornenblüte“ izpod peresa Andreja Kokota. V tej zbirki, ki je izšla pri celovski založbi „Alekt“, Andrej Kokot, ki je bil prisoten na dunajski predstavitvi, že drugič predstavlja svoje pesmi nemški javnosti.

Udeležba ob predstavitvi Kokotove zbirke je dokazala, da slovenska koroška lirika ni več črna pega v zavesti za literaturo zainteresirane publike. Umetniški direktor „domus slovenicae“ F. J. Bister

je med udeleženci pozdravil znanega kulturnega delavca Paula Blaho ter predsednika Avstrijske lige za človekove pravice Alfreda Stroerja. Kokotove pesmi je v nemščini bral Bernhard Bauer, v slovenščini pa (Janez Miklič).

Medtem ko je Janiček Kokotovo liriko označil kot eno samo „žalno pesem“ („Trauerlied“), je to pesimistično oceno korigiral Peter Pavil Wiplinger, ki je ob predstavitvi pesnika Andreja Kokota hkrati podal kratek pregled slovenske literature nasploh in pomen Kokotovega udejstvovanja v njej. Z iskrenimi besedami je še posebej poudaril svoje prijateljstvo s pesnikom in – kar je že skoraj pozabljeno – svoj odnos do Valentina Polanška. Odkrito je izvenela Wiplingerjeva predstavitev, ko je publiki z znanim Schillerjevim verzom razložil svoj prijateljski odnos do navedenih slovenskih pesnikov: „Ich sei, gewährt mir die Bitte, in eurem Bunde der Dritte“. In ta zveza nedvomna obstaja dalje in je plodna: Kokotovi prevodi Wiplingerjevih del v

slovenščino in obratno nazorno dokazujejo in izpričujejo mednarodnost ter prijateljstvo literature in lirike.

Da bi to dejstvo ne bilo omejeno na osebe ali slučajne prijateljske vezi, pa je podpredsednik avstrijskega PEN-kluba obljubil: „Česar morda politične razmere vedno ne omogočajo“, tako je dejal Janiček ob zaključku svojega govora, „vam lahko zagotavljam jaz: PEN bo ostal duhovna domovina Andreja Kokota in literature, ki jo predstavlja.“

Janko Ferk je nedavno tega predstavil v Dunajskem krožku svojo najnovejšo zbirko „Vsebinska peččenih ur“. Beseda pa ni tekla samo o tej knjigi, ki je izšla pri celovski Mohorjevi, temveč tudi o novem položaju za (slovenske) pisatelje in umetnike na Koroškem, odkar je Haider deželni glavar. Ne Haider ne kdo drug ga ne bo prisilil do molka, je v zvezi s tem dejal Ferk, ki je hkrati zanimal poročilo v nekem tedniku, po katerem naj bi pisatelj odložil pero.

F.Z.

KULTURNE NOVICE

Šentprimož – Schubertova maša

Mešani pevski zbor SPD „Danica“ že od lanske jeseni študira Schubertovo mašo v G-duru, ki je pisana za zbor, soliste in orkester. Prvič jo bomo izvedli v nedeljo, 2. julija ob 10. uri v šentprimožski farni cerkvi.

Franz Schubert je v času svojega delovanja kot šolski pomočnik v šoli Liechtenthal pri Dunaju napisal štiri mladinske maše. Mašo v G-duru je zložil v šestih dneh. To delo je postalo vedno bolj popularno najprej v Avstriji, nato pa tudi v Nemčiji, Angliji in Ameriki. Tako je postala skoraj najbolj priljubljena klasična maša.

Študij Schubertove maše je novost za mešani zbor Danica. Mladi magister glas-

be Stanko Polcer si je zastavil cilj, da bo ob koncu svojega študija v domačem kraju z domačim zborom predstavil svoje znanje. To bi lahko pojmovali tudi za praktično diplomsko nalogo v domačem kraju. V pomoč so mu bili dirigent Danice Hanzi Kežar ter Marija Kežar in ob klavirju Andreja Močilnik. Za sodelovanje smo pridobili odlične pevske soliste in instrumentaliste. To so: 10-članski orkester ljubljanske filharmonije ter pevski solisti Mika Kaiyama iz Tokia – sopran, Johannes Mucher – tenor in Gert Kenda – bas. Ves projekt je zelo zahteven, vendar se pevke in pevci Danice nastopa v nedeljo že veselimo.

Dani

Visoka nagrada za A. Fuchsa

Letošnjo „Literarno nagrado Evropskega združenja avtorjev Kogge e.V.“ so prisodili na Koroškem živčemu pisatelju prof. Antonu Fuchsu. Predsedstvo sklada te nagrade in skupščina westfalskega mesta Minden, so mu nagrado dodelili za njegov pisateljski opus. Svečana podelitev bo 29. oktobra v Mindnu.

Anton Fuchs je mednarodno kulturno javnost opozoril z romanom „Deseteur“, ki ga je založila in izdala celovška založba Alekto. To je avtobiografski roman, v katerem opisuje svoje izkušnje kot vojak v nemški vojski, katero kmalu spozna za zločinsko, zato dezertira v nasprotni tabor. Roman bo v kratkem izšel v angleškem prevodu, v pripravi pa je tudi izdaja v francoščini.

Anton Fuchs sodi v krog avstrijskih pisateljev, ki se zavzemajo za pravice manjšin, in se odločno bori proti pojavom neofašizma in je dejaven tudi v odboru združenja pisateljev, ki odločno protestirajo zoper Grenzland-

Jahrbuch svobodnjaške stranke, v kateri širijo nacistično miselnost.

Prof. Antonu Fuchsu k nagradi (v višini 10.000 DM) iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo ustvarjalnega uspeha.

Anton Fuchs

Praznik lužiskosrbske poezije

Letošnji 11. praznik lužiskosrbske poezije je bil 15. junija v Budišinu, kulturnem centru lužiskosrbske narodne skupnosti. Združenje srbskih pisateljev (Kola serbaich spisowacelow) je k sodelovanju povabilo tudi koroškega pesnika Franca Merkača.

Prireditve je bila posvečena 100-letnici rojstva lužiskosrbskega pisatelja Jana Skale. Njegove in svoje pesmi so v ustreznih prevodih brali Niko Grafenauer iz Slovenije, Alicja Patey-Grabowska s Poljske, Roman Kudlik iz Ukrajine, Josef Suchy iz Češke in Franc Merkač iz Avstrije. Na večeru so sodelovali tudi lužiskosrbski pesniki, bralni večer v nem-

ško-srbskem gledališču pa sta s svojevrstno elektronsko glasbo popestrila Tomaž in Alojz Nawka.

Dr. Franc Merkač je ob tej priložnosti (16. junija) nastopil še na Inštitutu za srbsko narodopisje v Budišinu, kjer je zelo pozornemu občinstvu predaval o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Obisk Merkača pri lužiskih Srbih v Nemški demokratični republiki je sodil v sklop rednih stikov, ki jih koroški slovenski pisatelji gojijo z lužiskosrbskimi kolegi. Pričakovati je, da bo tudi na pisateljskem srečanju na Obirskem prisoten kak pisec iz Lužic.

Bogat obračun kulturnega dela

BRNCA. – Po dveh letih je Slovensko prosvetno društvo Dobrač na Brnci spet izvedlo občni zbor, na katerem je odbor poročal o svoji dejavnosti. Predsednik mag. Marjan Gallob je dejal, da je društvo doseglo lepe uspehe na področju odrske dejavnosti, da v okviru društva zdaj deluje tudi mešani pevski zbor, ki ga vodi Aleksander Černut.

Na občnem zboru so bili zelo stvarni, saj se zavedajo, da aktivnosti ne bodo zmogli stopnjavati, zato se bo društvo prizadevalo ohraniti dosedanje raven. Sklenili so, da bodo z igro Sence jeseni gostovali še pri nekaterih društvih, do tedaj pa bodo zbrali novo dramsko besedilo, ki ga bodo postavili na oder v zimskih mesecih. Mešani zbor pa bo še ta mesec gostoval v Podkorenu pri Kranjski gori.

Uspehi društva so brez dvoma posledica marljivosti odbora in vsega članstva, ki presega število sto, ne nazadnje pa tudi strokovne pomoči s strani Slovenske prosvetne zveze, zlasti z odličnim režiserjem Petrom Militarom. Rečeno je bilo tudi, da ima društvo dobre stike s slikarjem in kulturnikom Piccotinijem iz Beljaka; pod njegovim vodstvom so izvedli izlet v Benetke.

Na občnem zboru, ki se ga je udeležil tudi tajnik SPZ dr. Janko Malle, so za predsednika ponovno izvolili Marjana Galloba, podpredsednica je Milica Hrobath, tajnica Marica Koren, blagajnik pa je postal Hanzi Warmut.

Dežela glasbe

ŠKOFIČE. – V nedeljo so pred škofiško občinsko hišo odkrili kip znanemu glasbenemu ustvarjalcu Albanu Bergu, ki si je bil izbral Škofiče za svoje domovanje. Pri odkritju kipa je koroški kulturni referent dejal, da je Koroška dežela glasbe.

„Okno v vesolje“ zdaj v planetariju

CELOVEC. – Koroškemu astronomskemu združenju pod vodstvom predsednika Manfreda Poscha je uspel velik podvig: od preteklega tedna dalje je v celovškem planetariju odprta razstava, ki obiskovalcem odpira edinstven vpogled v vesolje.

Razstava je atraktivna dokumentacija ESO (European Southern Observatory), trenutno največjega in tudi najpomembnejšega raziskovalnega centra na svetu. Tako razstava prikazuje izjemne slike oz. posnetke vesolja, daljnogledne naprave ter druge priprave za raziskovanje vesolja in obširno dokumentacijo o ustanovitvi in razvoju ESO.

Ob otvoritvi razstave je predsednik Posch poudaril, da naj bi bila ta razstava, ki so je doslej pokazali le v največjih mestih na svetu, ne samo informacija o stanju raziskovanja vesolja, temveč tudi spodbuda za Avstrijo, da se vključi v to pomembno raziskovalno institucijo, v kateri so tačas že včlanjene države

kot Belgija, Zvezna republika Nemčija, Francija, Nizozemska, Švedska, Danska, Švica in Italija.

Zanimiv je podatek, da „evropsko okno“ v vesolje (na našem posnetku) ni nameščeno v kaki evropski državi, temveč na 2000 metrov visoki gori La Silla v Čilu v južni Ameriki.

Voda stane že celih devet šilingov

ŠENTJAKOB V ROŽU. – Nerazveseljav sklep seje občinskega odbora v ponedeljek tega tedna bo – zlasti v suhih mesecih – dobesedno težil denarnice občanov: sklenjeno je bilo tako zvišanje prispevkov za vodni priključek kakor tudi stroškov za uporabo vode. Kubični meter vode bo stal devet šilingov, podražitev znaša približno en šiling. Frakcija ÖVP je bila najprej proti podražitvi, vendar so jo v teku seje 'spreobrili'. Tako so proti sklepu glasovali samo odborniki Slovenske gospodarske skupnosti.

Polomija s staro ljudsko šolo

PODROŽCA. – Ker je v poslopju ljudske šole v Podrožci premalo prostorov, morajo učitelji skupino šestih k slovenščini prijavljenih učencev iz četrtega razreda poučevati v kamrici za učila. To je bilo med drugim omenjeno v poročilu kontrolnega odbora na občinski seji v Šentjakobu v Rožu. O katastro-

falni situaciji se je že jeseni lahko pričela uradna komisija, ki so ji poleg treh deželnih šolskih inšpektorjev prisostvovali župan in uradniki deželne vlade. Kljub temu se do zdaj ni nič spremenilo, razen da je občina kot vzdrževalec šole dala „kamrco“ vsaj prepleškati. Tako stanje pa bo ostalo vse do leta 1991. Tedaj bodo menda začeli z adaptacijo šole. Pogajanja o tej zadevi pa občina z lastnikom šolskega poslopja – zloglasnim Schulvereinom Südmark – vodi že preko tri leta. Vzrok za njihovo neuspešnost so menda pogoji lastnika. Ta se je v preteklosti izkazal s tem, da je enostransko po dokaj jasnem principu dovoljeval izvenšolsko uporabo poslopja. Schulverein tudi ni hotel občini zagotoviti javnosti stavbe, ko je bila le-ta pripravljena plačati gradbene stroške. Zakaj občina ne postopa bolj odločno ali zgradi novo šolo na sosednjem občinskem zemljišču, ostaja odprto vprašanje.

Lesni sejem '89 v znamenju nove tehnologije!

CELOVEC. – Celovski lesni sejem, ki bo letos potekal od 13. do 17. septembra na celovškem sejmskem razstavišču, bo močno v znamenju razvoja nove kompjuterske tehnologije. To je mogoče napovedati že na osnovi števila razstavljalcev, ki nudijo tovrstne stroje. Tako bodo prikazani kompletni programi za maksimalno izkoriščanje lesne surovine pri rezanju in žaganju, hkrati pa bo prikazana tudi druga plat medalje: kontrolne naprave, s katerimi lahko šef točno ugotavlja, koliko je bil vsak posamezen delavec produktiven. Temi „nove tehnologije v lesnem gospodarstvu“ bo posvečen tudi poseben seminar.

Spoštovane bralke, spoštovani bralci

V novem šolskem letu bodo naši otroci v Celovcu dobili novo ljudsko šolo. Šola je privatna, pouk bo v obeh deželnih jezikih. Za to je potreben denar. Kljub podpori Mohorjeve družbe bodo starši morali plačevati šolnino. Tega pa ne zmorejo vsi. Kjer je potrebno, hočemo pomagati.

Zato Vas prosimo za podporo. Prilagamo vam položnice in Vas prosimo, da se jih poslužite.

Združenje staršev

OGLAS

Ugodno prodam avtomobil Citroen Visa, letnik 1983. Ponudbe na telefon 0 463/249503.

Počasi so se pomikali dalje, ko da ne bi vedeli, kam so namenjeni. Nato sem si to cestno posebnost razložil s snegom in mrazom. Najbrž je za ženske premrzlo, da bi peš hodile po mestu. Vsaj v Winnipegu.

Ko sem se vračal, od koder sem bil prišel, se je že začelo temniti. Luči so se zgodaj prižgale. Sneg se je svetil pod svetilkami, kot bi plaval na vodi. Prvič, odkar sem bil prišel v to mesto, sem pogledal priti nebu. Nikjer nobene zvezde. Nebo je bilo črno in

nizko, kakor da je poveznjeno nad strehami hiš.

V veži sem srečal Francko. „Kje si pa bil?“ me je vprašala.

„Klatil sem se po mestu,“ sem kratko odgovoril. „Iskal sem delo.“

Moja šala je bila grenka. Radovedno me je pogledala.

„Si se tudi ti naveličal tega večnega sedenja tule? Bila sem gori v tvoji sobi. Vsi so tam in se čemerno držijo. Živce bodo izgubili, če bo šlo tako dalje.“

„Kaj pa ti?“ sem vprašal. Vse popoldne sem bila z Radetom. Gledala sva televizijski spored.

„Je kje kaj novega?“ „Nič. Tudi iz moje sobe se ni še nobena nikamor izgubila.“

Vse so še tu in čakajo.

„Čakajo? Kaj neki? Morale si bodo kaj poiskati.“

„Seveda. To jim pravim tudi sama.“

„Se tebi nikamor ne mudi?“ sem vprašal in jo pozorno pogledal.

„Za zdaj še ne. Še vedno počivam. Sicer pa tako vem, kaj me čaka, za služkinjo bom šla, kaj pa drugo.“

„Se ti je tisti trgovec že javil?“

„Še ne.“

Nekaj časa sva se takole pogovarjala tjavdan, potem sva se poslovila. Odšla je v svojo sobo, jaz pa v jedilnico. Brez teka sem nekaj pojedel. Potem sem še dolgo sedel tam in kadil. Tu sem imel mir,

ki ga zgoraj v sobi ni ob tem času. Hotel sem biti sam.

Vstal sem šele, ko so strežnice zapirale vrata. Vse so bile prijazne postarane ženske. Zelele so mi lahko noč.

V sobi je vršelo kot v čebelnem panju. Vsi vprek so govorili in krillili z rokami. Dva sta imela zemljevid mesta kar pred seboj na tleh.

„Kaj se pa dogaja?“ sem vprašal avtomatika nad sabo, ki je sedel na postelji in nekaj pisal!

Kratko je pokašljaj in rekel: „Vsi so nekam nemirni. Konec prvega tedna v Kanadi. Kaj si hočeš!“

„Že imaš delo?“

„Še ne.“

„In ti?“

„Tudi ne.“ Počakal sem, da se je soba malo umirila. Nekaj deklet je bilo tudi na obisku pri svojih fantih. Parov je vedno več, sem ugotovil. „Kako dolgo bova

še iskala delo?“ sem se končno spet oglašil.

„Jaz – do srede. Če do takrat še ne dobim dela, pojdem nad uradnika spodaj. Zahteval bom od njega delo ali pa vozno karto za kam drugam. Denarja nimam.“

„S teboj grem v sredo. Dogovoriva se še. Tudi meni bo tri dni iskanja dovolj. Posebno še, ker nikjer ni nobenih možnosti, da bi kmalu prišla pomlad.“

„Seveda, še vedno smo šele v februarju.“

Sedel sem na rob svoje postelje in prisluhnil glasovom okrog sebe. Vsi so bili sila razburjeni, razen tistih dveh, treh, ki so govorili z dekleti. Nekdo se je pridušal, da bo v prihodnjih dveh dneh prečesal vse mesto, od severa na jug in od vzhoda na zahod, vsako ulico, vsako podjetje. „Nekje moramo nekaj najti!“ je sklenil.

(dalje prihodnjič)

od
vse povsod

Pravilno jesti

Nemškimi kuharjem in gostilničarjem je novi zakon o neoporečnosti živil obležal v želodcu. Čeprav gostje uživajo ob piščancih in zrezkih prestanejo v glavnem brez nevarnosti, bodo morali gostilničarji svojim strankam dajati podrobna navodila za „pravilno uživanje jedi in pijače ter uporabo pribora“. Doslej so si namreč gostje priborili že 30.000 mark odškodnine zaradi nespretnega ravnanja za ostrigami in eksotičnimi jedmi.

Dovolj mleka

Ameriški farmarji so se uprli uporabi hormona somatotropina, ki povzroča, da kravam nabrekne vime, ki potem proizvede okoli 25 odstotkov več mleka. S tem hočejo kemični industriji preprečiti prodajo tega hormona. Glavni argument: „Imamo dovolj mleka!“

Dvanajst let – pa že novinar!

Najmlajši novinar na mednarodni tiskovni konferenci, ki jo je imel generalni sekretar Mihail Gorbačov ob svojem obisku v Zvezni republiki Nemčiji, je bil dvanajstletni Alexander Blume, šolar iz Hannovra, ki je zastopal mladinski časopis Krt. Ko so se novinarji z vsega sveta pririvali v dvorani in si pulili mikrofone iz rok, si je Alexander zagotovil prostor čisto spredaj, kamor ga je poklical sovjetski predstavnik za tisk Genadij Gerasimov. Vprašanje malega novinarja se je glasilo: „Imate kakšno posebno sporočilo za nemško mladino?“ Gorbačov je pozval mlade obeh držav, naj se še naprej prizadevajo za medsebojno sodelovanje in zaupanje. Tako kot odrasli kolegi je tudi Alexander odgovor visokega gosta posnel, nato pa s knjigo Perestrojka, katere avtor je Gorbačov, počakal pri izhodu, kjer mu je generalni sekretar vanjo ob koncu tiskovne konference napisal posvetilo. „Sem najmlajši politični novinar v Zvezni republiki Nemčiji“, je ponosno izjavil.

V teh dneh je s Koroške na evropski, da, celo na svetovni trg prodrl nov izum. Celovško podjetje Hirsch je predstavilo izum svojega šefa Karla Hirscha, novo vložno mapo brez kovinske sponke in tudi brez drugih kovinskih delov. Nova mapa je izdelana iz enega samega materiala in tudi iz enega samega kosa. Pri novih mapah skoraj ni več nevarnosti poškodb, prav

V vložni mapi ni kovinske sponke!

tako tudi iskanje posameznih delov mape ni več potrebno.

Novo mapo proizvaja celovško podjetje na novem, 22 metrov dolgem stroju, ki so ga za 6 milijonov šilingov nabavili v ZR Nemčiji. Povpraševanje po novosti je izredno. Tako je avtomobilski gigant Ford naročil za vse svoje modele v Evropi avtomobilske vložne mape, Fordu pa se je pridružil že tudi Volkswagen.

Turisti so Istri obrnili hrbet

Po izredno ugodnih uspehih v predsezoni, ko je bilo v Istri domačih gostov približno za deset, tujih pa za 11 odstotkov več kot lansko leto, so gostinci in hotelirji v Istri, turistično najbolj razvitem predelu Hrvaške, zaskrbljeni. Gostje se polotoka zdaj izogibajo. Na istrski obali jih trenutno letuje kakih šestdeset tisoč, to pa je precej manj kot lani.

Dobro poznavalci istrskih turističnih razmer trdijo, da so za manjše zanimanje in junijski upad števila gostov krive (pre)visoke cene in neustrezna kakovost storitev. V Istri in Kvarnerju za zdaj o

znižanju cen še ne razmišljajo. Ali pa bodo o tem sklepali v prihodnjih dneh, je

**SLOVENSKI
VESTNIK
2x
TEDENSKO!**

seveda odvisno od nadaljnega obiska.

Stanje še ni tako slabo, da bi bili plat zvona, ker si 70 odstotkov gostov, ki letujejo v Istri, organizira počitnice mimo agencij, to pa pomeni, da se mnogi Nemci, Italijani

in Nizozemci utegnejo šele zadnji hip odločiti, ali bodo šli v Jugoslavijo ali pa krenili v kako drugo sredozemsko državo.

Seveda pa je turistični obisk odvisen od jugoslovanskih notranjepolitičnih razmer. Podobne neugodne turistične novice prihajajo nemreč tudi iz drugih krajev Jugoslavije. V petih mesecih je Jugoslavija s turizmom zaslužila 340 milijonov dolarjev, od tega tretjino v Istri. Največ uspeha so imeli poreški gostinci, ki so v zimski sezoni zabeležili skoraj 900.000 nočitev.

Zavetišča sirot, ki so po vsem svetu znana pod imenom SOS-otroške vasi, so pred nekaj dnevi praznovala 40. obletnico svojega obstoja. V Imstu na Tirolskem, od koder je tudi naša slika, so prvo tako zavetišče odprli 25. junija 1949. Danes jih je po vsem svetu že preko sto.

SLOVENSKI VESTNIK – ŠPORT

Ljubljanska Olimpija spet prvoligaš

Nogometaši ljubljanske Olimpije so se spet uspeli uvrstiti med najboljše ekipe jugoslovanskega nogometa. Z zmago nad Bačko Palanko (2:0) so si v kvalifikacijskem tekmovanju po petih letih zagotovili povratak v prvo jugoslovansko ligo, iz katere so izpadli 30. maja 1984 s porazom z niškim Radničkim. Ljubljancani so tudi tokrat – kot tudi leta 1965, ko so se uvrstili med najboljše jugoslovanske klube – osvojili prvo mesto v drugi zvezni ligi. Zaključek letošnjega prvenstva druge lige je bil izredno napet. Naključje je nanese, da sta druga dva konkurenta za napredovanje, Borac in Proleter, prekržala meče prav v zadnjem, odločilnem kolu. Po devetdesetih minutah ostrega dvoboja v Banjaluki ni bilo zmagovalca, o drugem novem prvoligašu so odločale enajstmetrovke. Medtem ko je več kot 20.000

navijačev Borca trepetalo za (ob koncu srečno) usodo svojih ljubljencev, so v taboru Olimpije že proslavljali veliki uspeh.

Trg ni uspel – Gradec v 2. ligi

Koroški nogometni prvak Trg v kvalifikacijskem tekmovanju za vstop v drugo avstrisko ligo ni uspel: po dobrem začetku sta bila zanj usodna poraza v Linzu in Gradcu. LUV Graz je namreč v sredo po napeti igri premagal Linz z 2:1 in si tako še pred zadnjo tekmo med Trgom in Linzom zagotovil prvo mesto v tej kvalifikacijski skupini. Tako bo torej Trg tudi naslednje leto igral v koroški ligi, predpredzadnja v spodnjih ligah (ASV Lienz in Frantschach) pa se bosta morala v medsebojnih tekmah še boriti za obstoj.

Jubilej športnega društva Šentjanž

Športno društvo Šentjanž slavi te dni svojo 40. obletnico. V ta namen so sedanji aktivisti društva pripravili posebno brošuro pa tudi razstavo, ki jo bodo pokazali 1. in 2. julija v gostilni Schlemitz. V soboto ob 20. uri bo „disco-večer“, dan za tem od 18. ure dalje sprejem gostov, ob 19. uri pa jubilejna prosla-

va, ki se bo zaključila z družabnim večerom z ansamblom Drava. V ospredju te proslave pa bodo kajpada pionirji športne dejavnosti v Šentjanžu, med njimi tudi prvi smučarji (na sliki z leve: Hanzi Einspieler, Hanzek Gabrijel, Franc Andrejček, Hanzi Inzko in Villi Mo-schitz).

SLOVENSKI VESTNIK – ŠPORT

Četrto mesto za Turbošvasaparat

Z veseljem lahko sporočamo, da je nogometni klub Kluba slovenskih študentov in študentk v Gradcu, Turbošvasaparat, na letošnjem graškem visokošolskem nogometnem prvenstvu osvojil odlično četrto mesto. Na prvenstvu je nastopilo šestnajst moštev in zato nam k temu velikemu uspehu lahko samo čestitate. Kljub verbalnim in fizičnim napadom naših nasprotnikov smo igrali borbeno, trdo, vendar vedno športno.

Za naslednje leto iščemo pokrovitelje in prijatelje NK Turbošvasaparat, saj bi si radi kupili nove drese. Na sprednji strani majic bi bilo seveda napisano vaše ime (se pravi ime tistega, ki bi nam plačal drese), na zadnji strani hlačk pa bi bilo ime našega nogometnega in študentskega kluba. **-REP-**